

Prema tome, recimo da je lako govoriti o zrelosti i do-
raslosti, ali da je nije lako ostvariti. Zrelost nije u tome da
slijedimo pomodno, jer to danas notira, niti staro jer pripada
zlatnoj prošlosti, nego kada je u skladu s istinama spasenja,
a tih nema bez Krista i Crkve. Niti ima zrelosti u propovi-
jedanju Božje riječi bez jasnoće, solidnosti, korisnosti za
vjernike kojima se propovijeda. Zrelost je sinonim za sve-
tost u vremenu u kojemu živiš.

dr. o. J. Kuničić

OSVRT NA »SREDNJAK« HRVATSKOG ČASOSLOVA (II)

Zamoljen sam da uz opći osvrt na tu knjigu (v. SB 1972,
314—18) potražim i iznesem pogreške i nedostatke u njoj
potanje. Mnoge će od njih svatko tko hoće ispraviti u svojem
primjerku, što će osobito zajednicama dobro doći da kod
recitiranja ili pjevanja ne dolazi do zbrke i smetnji. Neću
ponavljati ono što je spomenuto u gore navedenom osvrtu,
osobito na mnogobrojne nove himne kojih hrvat. Časoslov
nema i što je jedan od njegovih najvećih manjaka.

Iskustvo nam govori da za dobro moljenje Časoslova
nije dosta latinski jezik zamijeniti našim. Opća uredba litur-
gije časova daje u tu svrhu razne preporuke i tako u br. 125.
želi da se kod svakog psalma antifona ne ponavlja samo na
njegovu početku i svršetku već i nakon svake psalmove ki-
tice. Zbog toga obnovljeni Časoslov razmakom dijeli poje-
dine kitice skoro svakog psalma. To su učinili i priređivači
hrv. Časoslova, ali s mnogo propusta, tako odmah na str. 1.
prva kitica u izvorniku svršava s »večernji«. Još je veći pro-
pust što nikako nisu označili kada neka kitica svršava na
kraju stranice pa se to ne može označiti razmakom. U tom
slučaju latinski tekst ima crvenu crticu. Takvih je slučajeva
do stotinjak (prvi na str. 17) i ovdje ih ne možemo navesti.
Ako tko želi taj popis, rado ću mu ga poslati.

Na str. 6. i 7. Časoslov ima u antifoni »svojom svetom
gorom«, čega latinski nema i bolje je to ne spominjati nego
pod Sionom misliti na Crkvu više nego na goru u Palestini.

I u Neovulgati ps 62. počinje spominjanjem jutarnjeg
svjetla, zbog čega taj psalam lijepo odgovara Jutarnjoj mo-
litvi u mnoge nedjelje i blagdane pa je barem u antifoni tre-
balo prevesti liturgijski tekst »Ad te de luce vigilo, ut videam
virtutem tuam, alleluia«.

Crkva određuje kako imamo moliti iz Biblije pa je u obnovljenom Časoslovu kod pjesme triju mladića (str. 10—11 i 239—40) odredila da se pripjev »hvalite i uzvisujte ga do vijeka!« rekne samo nakon 1. retka, a zatim spajaju retci »Anđeli... Nebesa...« itd. Uz to je ta duga pjesma u latinskom tekstu još više razdijeljena nego u hrvatskom pa crticu treba staviti ispred »Sve kiše«, »Zemlja«, »Izraele«. Još je veći propust što je ispred te zadnje kitice ispušten redak: Sinovi ljudski, blagoslivljajte Gospoda (a nalazi se na str. 240). Usput rečeno: šteta da nije na još mnogo drugih mjesta sačuvan naš starodrevni naziv »Gospod« što ga je često tražio i ritam teksta.

Na str. 13. u 1. i 3. prošnji krivo je dodano »tvoga Sina«, jer je čitava Molbenica upravljena Kristu, dakle: tvoga uskrsnuća, tijela tvoga.

Malo je tako zanosnih himni kao što je na str. 18. i 248. kratki iz Otk 19, 1—7, ali njegov zanos dođe do izražaja ako ga razdijelimo, kao što ima latinski tekst, u četiri kitice s po dva retka, a prije i poslije svaka ima Aleluja, dakle se nakon svake kitice taj usklik ponavlja dva puta, a kod pjevanja tri puta. Međutim, taj se hvalospjev ne uzima u korizmi (kao što je pogrešno rečeno na str. 1152) već se mjesto njega uzima iz 1 Pt 2, 21—24 što ga Časoslov ima na str. 534, ali s odgovarajućom antifonom dotične korizmene nedjelje. To dakle treba označiti na str. 18, 132, 248 i 361, a isto tako i kod II Večernje svih korizmenih nedjelja.

Na str. 19. u 1. prošnji nije »ljudima« već »narodima-gentibus«, a onda dalje u zadnjoj prošnji treba dodati »slave-gloriam« i »baštinicima« zamijeniti s »dionicima-consortes«, što je i po smislu točnije.

Na početku je svih časova nakon »Kako bijaše« dodan: (Aleluja) pa tako treba učiniti i na str. 20.

Obnovljeni Časoslov stavlja svakom psalmu naslov koji može pomoći većoj sabranosti. Šteta da se kod svih nije uzeo onaj iz službenog liturgijskog teksta, tako npr. na str. 26. nije to samo »Himna Gospodaru oluje« već »Verbi Domini praeconium«. Neovulgata je i u psalmu sačuvala sedam puta ponovljeni »vox«, a naslovom još više tu krasnu pjesmu jednoj prirodnoj pojavi obogatila nadnaravnom vrednotom Božje riječi.

Prevodilac je prošnji prevodio »fidenter« sa »pouzđano« (npr. na str. 35. i 149.) pa tako treba da bude i na str. 27. a ne »vjerom«. Na dnu iste stranice treba dodati: danas (hodie) štiti.

U prijevodu su molitava više puta ispuštene naše dužnosti prema Bogu, tako ona 3. časa na str. 31. i 144. glasi na svršetku: da se prema tebi ravnamo sinovskim duhom i prema svima bratskom ljubavlju (ut filiorum in te spiritu et fraterna in omnes caritate vivamus).

Na str. 51. u 3. prošnji molimo: Pomozi naše mlade da se trude kako bi uvijek bili pred tobom besprijekorni (Semper irreprehensibiles nostri tibi satagant inveniri). Zadnju prošnju izvornik ima bolje razdijeljenu: kraljevstvo — gdje se...

Kad se bude popunjavao vrlo manjkav himnarij »Časoslova naroda Božjega«, trebat će paziti ne samo da se unesu novi himni već i nove kitice u dosadašnjima, npr. treća na str. 55.

Na str. 59. prva prošnja glasi: te uspijemo da ti čitav (naš) dan bude mio po djelima tebi posvećenima (et diem totum tibi gratum sanctificationis operibus faciamus). U 3. prošnji želimo Boga prepoznati: u svim ljudima (in omnibus), a osobito (praesertim) ...

Molitva je na str. 67. prevedena previše slobodno i komplicirano, a može se ovako: ...noću. Ti nas, koji smo podvrgnuti promjenljivosti vremena, upravljaj i uvijek učvršćuj svojom nepromjenljivošću (ut vicibus temporum tua gubernatione subiecti, tua semper incommutabilitate firmemur).

Na str. 74. u zadnjoj prošnji treba dodati: jutros (mane) svojom... i u antifoni na str. 83: Gospod (Dominus) silne... Ona pak na str. 99. nije molitva nego tvrdnja: Gospodin je prihvatio (Suscepit nas Dominus). Malo dalje 1. prošnja počinje: Gospodine, naš Oče (Domine, Pater noster) i naglašava: tvoje (tuae) Crkve. U 2. prošnji mjesto »bliz budi« bolje: Zauzmi se (suscipe), a u 3. prošnji šteta je ne sačuvati biblijski govor: Sve vjernike obuci u svoje oružje (Tuam fideles omnes indue armaturam).

U Molbenici na str. 109. mjesto »postane« točnije je reći »bude«, jer je Krist već po sebi Svećenik kod Boga pa da bude i nama. U 2. prošnji mjesto »danas« stavi: svakog časa ovog dana (per singulas horas huius diei).

U Molitvi 6. časa na str. 113. i 230. izvornik naglašava: uno amore, pa je bolje dodati: da jednom te istom ljubavlju ljubimo tebe iznad ...

Da nas svaka nedjelja što više sjeća Kristova uskrsnuća, obnovljeni je Časoslov njihovim antifonama dodao Aleluja, a taj fali barem na str. 119, 120, 122, 125, 126, 127, 131, 132, 235, 236, 239, 244. i 248.

Tko se je brinuo za hrvatski himnarij Časoslova, kad već nije imao prevedenu većinu novih himana, mogao je uzeti barem sve one koje je preveo o. Pavelić, tako na str. 121. i 351: »Ecce iam noctis«, a ne u sve četiri nedjelje stavljati isti »Vjekovit Stvorče«.

Na str. 133. prevodilac je na početku Prošnji preveo »za njih« a ide: za nas (pro nobis) i u 5. je prošnji nadodao riječ »pokoj« koja je uz pokojnike suvišna.

Na str. 141. u Molbenici iza »nas« treba dodati: kraljevima i (regnum et), a mjesto »učinio svetim svećeništvom« bolje: svetim svećenstvom, ili: uresio svetim svećeništvom.

Na str. 149. u 3. prošnji mjesto »da nađu...« treba biti: da im život bude siguran i radostan (ut vitam laeti transigant et securi), a prošnju »Nauči nas...« dodao je prevodilac.

Antifona na str. 155. počinje: Gospodine (Domine), a na str. 158. u 3. prošnji rečeno je kraće: na dobro nama i svima, a u zadnjoj je napušten evanđeoski govor: tako svijetli primjer našega života.

Na str. 166. u 4. prošnji mjesto »da pravičnost i pravdu promiču« izvornik ima: da o svemu odlučuju mudro i pravedno, (ut in omnibus sapienti aequitate decernant). Na str. 174. drugi dio 2. prošnje glasi: dok obećajemo da nećemo ništa zla ni učiniti ni odobriti (dum nos nihil pravi facturos aut probaturos pollicemur), a prvi dio slijedeće prošnje: Učini, Gospodine, da tvoj dar rasvjetljenja prožme čitav ovaj dan — te budemo ... (ut donum lucis hic totus dies evadat).

Početak prošnje na str. 182. treba dopuniti: koji se najviše veseli kad svoj narod obasiplje dobročinstvima (qui maxime in beneficiis populo suo elargiendis congaudet), a u 3. prošnji »dolazi od Duhah tvoga« izmijeniti u: je gore (sursun sunt), a prošnja: Od svih nas ... ide u zagrade sa: ili.

Na str. 190. i 417. posve manjka antifona za Blagoslovljen: Pruži, Gospode, spoznaju spasenja narodu svome i otpusti nam grijeha.

U 3. prošnji na str. 191. treba dopuniti: i tebi neprestano (iugiter), dok na str. 199. u 4. prošnji izvornik nema: služe i, a mjesto »velikodušno« ima biblijski izraz: kamogod ideš (quocumque ieris). Zadnja prošnja ima: u tvome (tua) vječnom miru.

Na svršetku antifone na str. 201. treba dodati: Gospodine (Domine).

U Molitvi na str. 208. mjesto »Gospodine« kažemo: sve-mogući Bože (omnipotens Deus), a u antifoni na str. 210. izvornik nema: povija i.

Na str. 215. drugi dio 1. prošnje glasi: neka tvoje lice pogleda na suze siromaha (pone lacrimas pauperum in conspectu tuo), a 2. prošnje: neka ih pohodi i pokrijepi tvoj anđeo (visitet eos angelus tuus atque confortet) i u 4. prošnji dodaj: bijedne (misere) grešnike.

U zadnjoj prošnji na str. 234. ide — ispred »pribroji«, a na vrhu str. 243. dodaj: jedinoga (solum) pravoga Boga.

Na vrhu str. 250. dodaj: daj da istinski (sine dolo), a slijedeća prošnja ima u izvorniku sve navedeno kao prvi dio i zatim: — na svima pokaži pobjedu križa (victoriam crucis in omnibus ostende).

Molbenica na str. 257. mjesto »stvari ljude« ima: smjesti ljude u svijet (in mundo posuit), a 1. prošnja: ti nam dade (sva) dobra svijeta i naš si život dosada sačuvao (qui nobis mundi bona dedisti vitamque nostram hucusque servasti).

U Molitvi na str. 258. »misli« treba izmijeniti u: riječi (sermones), a iza »pomoći« dodati: oslobođeni (liberi).

Na str. 264. u antifoni dodaj: U Sinu svome (suo), a u 1. prošnji na str. 274. izmijeni »daje hvalu tvome imenu sa: slavi tvoje veličanstvo (glorificare maiestatem tuam). Na str. 281. premjesti — ispred »nek«, a u antifoni na str. 290. iza »svoju« dodaj: Gospode (Domine).

Kod riječi koje imaju više značenja treba kod prevađanja posebno paziti. Tako »conversatio« u Molitvi na str. 291. ne znači samo obraćanje već i život pa treba prevesti: da ti svojim životom budemo uvijek odani (ut tibi semper simus conversatione devoti).

U 4. prošnji na str. 298. mjesto »udarci« točnije: neuspjesi (infelici exitu), a u 3. prošnji na str. 306. mjesto »odani« bolje: spremni (intenti) vršiti tvoju volju.

Na str. 312. u antifoni dodaj: šator, Gospode (Domine) i isto tako na str. 315: Silne Gospodin (Dominus).

Na svršetku str. 331. izvornik ima ljepše u vezi s prvim dijelom prošnje: — mnoge nam naše grijehe obilato oprostite (multa debita nostra largiter dimitte). Na dnu str. 347. dodaj Aleluja.

Molbenica na str. 355. nema »nisi prezreo...« već: si pozvao nas nepravedne i grješne — da upoznamo tvoju istinu i služimo tvojem veličanstvu (nos iniustos et peccatores vocasti — ut cognoscamus veritatem tuam et maiestati tuae serviamus). U zadnjoj prošnji na slijedećoj strani mjesto »Daj nam« ide: Daj svojim vjernima (Da fidelibus tuis).

Pri dnu str. 362. treba prema izvorniku dodati: sveto (sanctam) uskrsnuće, a u 4. prošnji na str. 371: mnogovrsne (multiformis) milosti. Tu i u Molitvi dodaj: vjerno (fideliter) radimo.

Na str. 379. izvornik u 5. prošnji ima: da se po tvojem milosrđu (per misericordiam tuam) nađu, a na str. 395. isto u 5. prošnji: daj uskrsnuće i blaženi (beatam) život.

Drugom dijelu 2. prošnje na str. 444. bolje u prvom odgovora: sklonost na uvredljivost (offensam), a u zadnjoj prošnji: pusti kroz vrata koja si otvorio zaslugom svoga križa (ad caeli portas admitte, quas crucis tuae merito reserasti).

U Molbenici se na str. 454. ponavlja zaziv: Gospodine, čuj nas (Domine, audi nos), što je slično ali ipak drukčije od onoga što je prevodilac proizvoljno stavio, a njegovo je prevoditi, ne sastavljati.

Prethodna napomena vrijedi i za 4. poticaj na str. 8: Potvrdimo (Confirmemus) a ne: Završimo. Izvornik ima deset poticaja, a 8. je: Sada izvršimo Gospodnju naredbu i recimo (Et nunc, mandatum Domini exsequentes, dicamus: Pater noster).

Na str. 16, ili barem u uskrsnom sveščiću, trebalo je označiti da se Kratki otpjev kroz vazmeno vrijeme govori s dva Aleluja iza: svoj, vjerni, svoj. Isto tako na str. 18. nema antifone »Kraljice neba« koja se kroz uskrsno vrijeme uvijek uzima (Opća uredba 92), a trebalo je pripomenuti da se inače može uzeti i neka druga Marijanska pjesma koju za tu prigodu odobri BK.

Na str. 480, 3. redak odozdo mjesto »natječemo« točnije: prepiremo (per contentionem), a pri vrhu str. 490. dodaj: jednodušnu (unanimem) molitvu. Tko bude ispravljao himnarij neka pripazi da je na str. 491. i 501. zadnja kitica

himna posebna. Isto tako obje na str. 529. Predzadnja prošnja na str. 503. naglašava dogmu uznesenja: uzeo k sebi na nebo (tecum voluisti in caelum assumptam).

Na str. 514. u 9. retku odozgo treba dodati: rođeni; a Marija daleko uzvišenije i svetije rađajući samu Riječ (Maria autem longe divinius atque sanctius Verbum ipsum generando). Na početku slijedećeg odsjeka treba brisati »ne«, a na kraju Čitanja ukloniti tautologiju i staviti kao u izvorniku: Sveta Božja Roditeljko, ili: Majko (sancta Dei Genetrix).

Na str. 517. r. 4. odozgo mjesto »Začeca« ide: Srca, a u 4. prošnji na str. 527. mjesto »ga«: je. Isto tako u 1. prošnji na str. 532. mjesto »do svršetka svijeta« ide: do kraja zemlje (ad ultimum terrae).

Na str. 549. i 567. manjka značajna (jer Časoslov povezuje s misom) 3. prošnja: Danas smo prinijeli krv novoga i vječnoga saveza, koja je prolivena za otpuštenje grijeha: Tebe, Gospodine, slavimo.

Na str. 551. drugi psalam I Večernje nije Ps 118 (117) II već III, dakle na str. 15, a prva dva dijela se uzimaju kao prvi psalam.

Na vrhu str. 568. dodaj: spasenja tvojom zaštitom (tua protectione), a na kraju himna na str. 571: Amen.

Postalo je modom da govorimo o crkvenoj službi, a ne vlasti, ali ne smijemo mijenjati riječi svetih otaca pa tako na str. 576. u r. 2. odozdo stoji: apostolicae opis, što znači: apostolske vlasti.

Na str. 579, r. 3. odozdo mjesto gospodara ide: gospodareva (per dominicos), ili još bolje ostaviti u množini: od gospodarevih upravitelja.

Na vrhu str. 585. iza »razboritošću« dodaj: svetaca (sanctorum), a na početku prošnje na str. 590: Dostojnom (dignis) hvalom.

Na str. 591. molitva je za utemeljitelja mjesne Crkve previše izmjenjena i glasi: Bože, ti si propovijedanjem blaženoga I. (biskupa) naše očeve pozvao u divnu svjetlost evanđelja. Učini da njegovim zagovorom rastemo u milosti i spoznanju Gospodina našega Isusa Krista, tvoga Sina. Koji s tobom... U slijedećoj molitvi ispred »pokazao« dodaj: primjerom (ex exemplo), a u molitvi za misionara mjesto »u tvome spasenju« ide: u poznavanju tebe (in scientia tua), i mjesto »živimo u prijateljstvu s tobom« točnije: vjerno živimo u tvojoj prisutnosti (coram te fideliter ambulare).

Na str. 601. u Odgovoru mjesto »se u nj pouzdaje« točnije: koji ga traži (querenti illum), a u antifoni za Veliča dodaj: odlučna i stidljiva (pudoris hostia) djevica. U odgovoru na str. 607. mjesto »tražio« bolje: tražila, ili: tražih (kao uhvatila na str. 609). U prvoj molitvi na str. 613. iza »živjeti« dodaj: po tvojoj milosti (per gratiam tuam), a na početku Molbenice na str. 626. »svome« izmijeni u: svetome (santum).

U r. 2. himna na str. 627. izvornik je nekadanji izraz »pastira« promijenio u: svetaca, jer se prije taj himan uzimao na dan biskupa. U tom himnu treba sada dodati 3. kiticu: Per illa quae sunt saeculi . . .

Na str. 631. u 2. prošnji bniši —. Na str. 636. u drugom odsjeku iza »srce« dodaj: Ona je razborita i mudra pa kad (quadam sapientia et prudentia) . . .

U antifoni za Veliča na str. 642. ako za »dilatatum est cor meum« još nekako može stajati: raste snaga moja, mjesto »pomoći tvojoj« treba biti: spasenju svome (in salutari meo). Isto tako u 2. prošnji na str. 643. mjesto »supruzima« ide: suprugama (nuptas).

Na str. 654, 2. al. mjesto »nemoj davati tako« valjda bolje: a niti tako ne daješ (at ne ita quidem das). U 8. al. nije »pobjeđen« već: svezan (vinctus), a odmah dalje: da mi, potaknut ovim ili onim okovima, iskažeš milosrđe (ut sive illis sive his motus vinculis). I na kraju Čitanja mjesto »za sve to« radije: bez toga (citra haec), a iza »da« nadodaj: ti (tibi).

Na str. 657. u al. 4. mjesto »iz te sposobnosti« treba biti: bez (absque) te sposobnosti, što je valjda tiskarska pogreška. U al. 5. mjesto »svi ćemo« točnije: bit ćemo bogati mi i vi (et nos et vos).

Jedna je od posebnosti obnovljenog Časoslova da se i u oficiju za pokojne na kraju psalama i kantika ne kaže »Pokoj vječni« već »Slava Ocu«. Tu je rubriku trebalo staviti na str. 660. kao što je ima latinski tekst. Ovoj se promjeni neće začuditi tko ima na pameti da je svaka molitva, a posebno liturgijska, u prvom redu slavljenje Boga kojega slave i naši dragi pokojnici zajedno s nama.

Na str. 664. u r. 4. odozdo iza »zasuni« ukloni zarez, a mjesto »ostaju« jasnije bi bilo: zatvaraju (detinentes).

U ovim se napomenama malo osvrćem na prijevod novih himana koji bi, općenito uzevši, zaslužili valjda i vrlo dobru ocjenu. Istina, više su puta prevedeni previše slobodno, ali to se prigovaralo i o Paveliću. U svakom slučaju novi prije-

vod treba barem tu i tamo ispraviti. Npr. u 1. kitici na str. 666. za »cjelove« iz 1. retka kod pjevanja ili recitiranja treba zapamtiti da su u vezi s r. 4, a to je zaista predaleko. Potpisani nema pjesničkog dara, ali isto neka je slobodno predložiti možda ovaj prijevod: O Kriste, nado spasenja, Ti život si i uskrs naš; Stog k tebi oči i srca / U smrtnoj borbi dižemo.

Na str. 668. u 1. prošnji nije prevedeno »ut etiam« pa glasi: da, kad umremo, s Kristom i živimo.

Na str. 675. trebalo je iz izvornika prenijeti rubniku: Po večerje, sve od nedjelje kao na str. 461.

I tako obilato nedostataka od prve do zadnje stranice.

M. Kirigin

NEDOSTACI U 3. SVEŠČIĆU ČASOSLOVA

Potpisani nastavlja ovaj posao potanijeg pregledavanja drage mu knjige najviše za ljubav nekih zajednica koje ga to mole. Svima će ipak dobro doći ako uvažavaju barem **tiskarske pogriješke**, kojih nema baš mnogo, ali neke mogu prouzročiti da se tekst teže ili čak krivo shvati.

Na str. 1586. u zadnjem retku mjesto »to« treba stajati: što, kako to traži i upitnik na kraju rečenice. — Na str. 1594. u Molbenici: zavisiti = zavisti. — Na str. 1624. al. 6: Imajući = Imućni (Qui abundant). — Na str. 1655. al. 4: organi smrt = odgoni smrt (expellit mortem). — Na str. 1682. u O.: ela = da. — Na str. 1714. al. 1: objavljenje = objavljene. — Na str. 1738. na kraju al. 2 treba ispustiti upitnik, a on ide na kraju slijedeće rečenice koja je u prijevodu ispuštena: ... pogledu. Kako bi u našim srcima nastala pobožnost, ili kako bi tko pred Bogom zadobio opravdanje vjerom, kad bi se naše spasenje sastojalo samo u onome što vide oči?

Na str. 1745. al. 7: u ovom = u onom (in illo). — Na str. 1763. u Molitvi: hranom = hramom, a ispred te riječi treba dodati: dostojnim (dignanter). — Na vrhu str. 1785. svatko će »spunio« popuniti u: ispunio. — Ako tko na str. 1787. traži Irenejev original naći će ga prema lat. izdanju Časoslova: Knj. 3, 17, 1-39; SC (Sources chrétiennes) 39, 302-306. — Na str. 1802. al. 1: svijetu = svjetlu. — Na str. 1866. al. 9: neokrunjenu = neokrnjenu (integram). — Na str. 1877. al. 5. briši upitnik. — Na str. 1909. al. 2: prikazuje = pokazuje (demonstret). — Na str. 1921. u životopisu: Genove = Ženeve.